

ДР ВЛАДИМИР КАПОР (1911—1983)

У Новом Саду је 2. марта ове године преминуо др Владимир Капор, професор Правног факултета у Новом Саду, редовни члан Војвођанске Академије наука и уметности и бивши наставник Правног факултета у Београду, на коме је провео време од 1954. до 1961. године.

Доносимо говор који је на Комеморативној седници на Правном факултету у Новом Саду одржао Декан овог Факултета професор Милијан Поповић.

Др Владимир Капор родио се 16. јуна 1911. год. у Билећи (СР БиХ). Заједно са породицом 1925. године преселио се у Суботицу. Ту је стекао средњошколско образовање и завршио правне студије са одличним успехом. Већ у средњој школи (гимназији), а посебно на студијама показивао је наклоност према друштвеним, а нарочито правним наукама. Од тада, па кроз цео свој радни век, такорећи до краја животне путање постоји континуитет у његовом стручном раду и научном правном стваралаштву. За време студија га је запазио као даровитог студента гласовити проф. права др Михаило Константиновић. Он је професора Капора „везао за себе“, увео га у блистави и сложени свет права, анимирао га за научни рад, упознао са методологијом научног рада, улио му оптимизам који га неће напустити до последњег дана и последњег даха, указао му на значај савесности и акрибије у стручном и научном раду. Касније ће проф. Капор, као већ зрео и истакнут правник и педагог, попут Константиновића, „откривати“ младим људима многе тајне правне науке и подстицати их и охрабривати да се на озбиљан начин баве научним радом. Од 1936. год. до почетка рата 1941. год. био је службеник Државне хипотекарне банке у Београду. За време народноослободилачког рата и социјалистичке револуције, проф. Капор је био у заробљеничком логору у Оснабрику (Немачка). У време када су у Југославији стваране прве оазе слободе у европској хитлеровској тврђави, проф. Капор, иако у заробљеничком логору, није клонуо духом. Попут других родољуба, и он је активно учествовао у народноослободилачком покрету у логору и био члан Антифашистичког већа логора. Са нестрпљењем је очекивао дане слободе, а логорске дане је искористио за учење страних језика. После ослобођења, био је правни саветник Државне инвестиционе банке у Београду, све до јула 1947. год. Тада прелази на Правни факултет у Београду, где је постављен за асистента за грађанско право. Маја 1951. год., стекао је научни степен доктора правних наука, након успешно одбрањене докторске дисертације *Неосновано обогаћење у грађанском праву*. Септембра 1951. год. постављен је за доцента за Грађанско и Привредно право, а децембра 1956. год. за ванредног професора. У тим годинама приметан је брз стручни и научни успон проф. Капора. Већ је тада стекао реноме истакнутог стручња за Грађанско и Привредно право у ширим југословенским просторима. После постављања за ванредног професора, шири се размах његовог научног стваралаштва. Долазе до изражаја његова стваралачка машта и имагинација, проширује се област његовог научног интересовања, настају зрели и оригинални научни радови. Маја 1961. године преноси главни центар своје активности у Нови Сад на Правни факултет, пре свега Ту је изабран за редовног професора Привредног права на бази предрода садржаног у Реферату стручне комисије у чијем саставу су били:

академик Милан Бартош, академик Мехмед Беговић и проф. Борислав Т. Благојевић. Реферат је пун ласкавих оцена о научном раду проф. Капора и његовим доприносима изградњи правног система социјалистичког самоуправљања. Од 1961. па до доласка у пензију 1975. године, проф. Капор развија значајну и разноврсну делатност на Правном факултету, Универзитету у Новом Саду и, шире, у граду Новом Саду, Војводини, Србији и Југославији. Војвођанска средина са богатим правним и културним традицијама примила је топло проф. Капора и имала је шта да му пружи, као што се, опет, проф. Капор богато одужио тој средини својим плодним и стваралачким стручним, научним и друштвеним радом. Проф. Капор је дошао на Правни факултет у Новом Саду у другој години његовог постојања Отуда је он један од утемељивача Правног факултета који је значајно допринео да се „лоробајне мuke“ конституисања нове високошколске установе, што пре и што безболније заврше. У два мандата од 1963—1967. године био је декан Правног факултета. Организаторске способности проф. Капора у тим годинама стасања Правног факултета и његовог стабилизовања, дошле су до пуног изражаја. Знао је да су млади кадрови најбоља инвестиција и залагао се за кадровско снажење Правног факултета, пре свега за стварање и подизање научног подмлатка, Своје велико знање и искуство усмерио је и на израду новог наставног плана и програма васпитно-образовног рада са сталном тежњом да се успостави равнотежа између дисциплина које се негују на свим правним факултетима у Југославији и оних дисциплина кроз које се изражавају специфичности војвођанске средине. Захваљујући великом ауторитету научника и јавног радника и добрим односима које је успоставио са готово свим истакнутим правницима у земљи, допринео је зближавању и тешњем повезивању Правног факултета у Новом Саду са свим правним факултетима и сродним установама у Југославији. Проф. Капор је значајну пажњу посветио развоју библиотеке, те праве „лабораторије“ научног рада, те је његовим залагањем она израсла на „патуљасте“ у богату библиотеку са, књижним фондом данас од близу 100.000 књига и других публикација. Проф. Капор је био инспиратор и организатор Завода за научно-истраживачки рад Правног факултета у Новом Саду и његов први директор и покретач и први главни уредник гласила Правног факултета — Зборника радова Правног факултета у Новом Саду. Поред низа других функција које је имао на Правном факултету, проф. Капор је био дугогодишњи шеф Катедре грађанско-правних наука. На Катедри грађанског права, проф. Капор је успешно организовао колективни рад. Унео је радни дух, дух сарадње и толеранције. Усмерио је рад Катедре према актуелним сложеним и спорним питањима и проблемима грађанског и привредног права. Тај рад је био својеврсна школа за научни подмладак који се развијао у оквиру Катедре. Можемо само да жалимо што научног подмлатка у време проф. Капора није било још више. У Наставнонаучном већу и Савету Правног факултета, проф. Капор је био говорник чија се реч са нестрпљењем очекивала, увек пажљиво слушала и због ауторитета истине, по правилу и прихватала.

Проф. Капор је развио значајну делатност и на Универзитету у Новом Саду. Био је члан бројних универзитетских комисија и председник Дисциплинског суда, а од 1969. до 1971. године и проректор Универзитета у Новом Саду. Проф. Капор је обављао и већи број других стручних и друштвених функција у Војводини, Србији и Југославији. Тако је био: повремено судија Врховног привредног суда у Београду и Вишег привредног суда у Новом Саду, члан Правног савета Савезног извршног већа, Републичког Извршног већа и Покрајинског Извршног већа, арбитар Спољнотрговинске арбитраже при Привредној комори Југославије, председник Суда части Привредне коморе Југославије и Војводине и члан већег броја међународних удружења и научних друштава. Посебно је био цењен рад проф. Капора, као арбитра Спољно-трговинске арбитраже. Проф. Капор, је посећивао велике арбитраже у Лондону, Паризу и Цириху, ради стицања и проширивања сазнања и искустава

и њиховог преношења у нашу средину. Као истакнути стручњак и арбитар стекао је и велики међународни углед те је у више наврата у својству експерта био арбитар *ad hoc* Циришке арбитраже. Проф. Капор је развијао изузетну делатност и у Матици српској. Био је дваест година секретар Одељења друштвених наука Матице српске и члан Уредништва Зборника за друштвене науке Матице српске од 1970. год., па све до смрти. Био је стални члан — сарадник Матице српске и двогодишњи члан њеног Управног одбора, а неколико дана пре смрти, 28. фебруара, изабран је и за почасног члана Матице српске.

Делатност проф. Капора и на међународном плану била је веома плодна. Поред осталог, проф. Капор је био представник Југославије у Специјалној групи за међународну трговинску арбитражу Европско-економске комисије Организације уједињених нација у Женеви у оквиру које су припремљене Њујоршка конвенција о признавању и извршењу арбитражних одлука и Европска конвенција о међународној трговинској арбитражи. Као најистакнутији представник правне науке у Војводини, проф. Капор је 4. децембра 1979 године изабран за редовног члана Војвођанске академије наука и уметности. У Академији проф. Капор је вршио функцију секретара Одељења друштвених наука до краја фебруара 1982. године. Иако тешко нарушеног здравља, стално се интересовао и подстицао рад групе на изради пројекта о утицају светских цивилизација и култура на обликовање и развој правне мисли и политичких и правних институција у Војводини. За свој плодан и успешан рад и делатност проф. Капор је добијао и висока признања. Тако је за заслуге у народно-ослободилачком рату и социјалистичкој револуцији одликован Орденом заслуга за народ са сребрним звездом, а за допринос развоју правне науке — Орденом Републике са сребрним венцем и Орденом рада са црвеном заставом. Добитник је и Награде ослобођења Војводине за 1982. год.

Научна делатност проф. Капора по значају долази на прво место. По обиму свога рада и нарочито по предмету интересовања и резултатима тога рада проф. Капор је најистакнутији правни мислилац у Војводини и један од најистакнутијих стручњака за Привредно право у Југославији. Проф. Капор је био свестран правник који је мериторно и ауторитативно расправљао о низу сложених правних питања, посебно у области Привредног, Међународно-привредног, Грађанског, Облигационог и Породичног права. Био је велики ерудит и познавалац правне теорије и филозофије. У исто време, он је био научник са истанчаним чулом, развијеним смислом за решавање питања која је на дневни ред постављала пракса. Да би се правилно оценио значај доприноса проф. Капора развоју наше правне науке, мора се поћи од чињенице да је проф. Капор за предмет свога истраживања узимао актуелна и спорна питања југословенске и светске правне науке, да се при том, увек кретао у хоризонту прогресивних идеја, да је са страшћу изучавао нове проблеме и појаве, па је тако дао видан допринос развоју и афирмацији социјалистичког права и правне науке у нас. Од радова које је објавио посебно је запажено његово дело *Уговор о куповини и продаји робе према општим узансама за промет робом*, које је доживело више издања, при чему су нова издања садржавала значајне допуне у односу на претходна издања. С обзиром на недостатак позитивно-правних прописа у овој материји (кад је дело издат), овај његов рад и други радови који се односе на ову материју, према неподељеном мишљењу, представљао је изузетно значајан допринос теорији привредног права у нас. Поред бројних чланака и расправа расутих у најпознатијим нашим и страним часописима — француским, пољским, енглеским и руским, проф. Капор је аутор и коаутор већег броја књига и универзитетских уџбеника, као што су: *Привредно право, и Уговори робног промета*. У већини објављених радова проф. Капор је вршио детаљне научне анализе, откривао суштину проблема, изводећи поуздане научне закључке. У материји привредних уговора, посебно уговора о куповини и продаји робе, укључив и међународну

трговинску купопродају и у материји трговинских арбитража, проф. Капор спада у врхунске југословенске и светске експерте. Важно је истаћи да се проф. Капор користио интердисциплинарним приступом, примењујући компаративни метод. Он је настојао да у нашу правну науку и наше право пренесе најмодернија схватања која су у складу са потребама савременог привредног промета и наше спољне и унутрашње трговине. Проф. Капор је живо учествовао и у изради лексикона и енциклопедија; као што су: Мала енциклопедија „Просвета“, Правни лексикон, Правна енциклопедија, Енциклопедија удруженог рада, Књиговодствени лексикон, Енциклопедија Југославије, Енциклопедија Војводине. Значајна је делатност проф. Капора и у изради низа законских текстова у области грађанског и привредног права, као и општих узанси за промет робом. Више је година био и члан Поткомисије Савезне скупштине за израду Закона о облигационим односима и уговорима. Законодавац је уважавао сугестије и предлоге проф. Капора. Могли би се навести примери низа одредаба, посебно у области привредног права, које су усавршене под утицајем идеја проф. Капора, Владимир Капор се као стручњак и врстан познавалац страних језика бавио и преводилачким радом. Тако је у сарадњи са академиком Радомиром Лукићем, превео са руског на српскохрватски језик другу књигу Совјетског грађанског права, Агаркова и Генкина, а са енглеског на српскохрватски — Закон о купопродаји добара, снабдевши га опсежним објашњењима

Проф. Капор је био изванредан педагог и предавач. Није волео импровизације на предавањима. За свако предавање, било на општем курсу, посебно на последипломским, магистарским и специјалистичким студијама, припремао се изузетно савесно. О праву није говорио као о догми, једној за увек датој и непроменљивој духовној и идеалној појави, већ је право објашњавао као саставни део ширих тоталитета, у чијим оквирима оно једино може бити исправно схваћено. Није се задовољавао описном методом, већ је смело улазио у област правне етиологије, истраживања узрока правних појава, правне телеологије или финалистике и правне аксиологије, правних вредности. Указивао је посебно на економску и социјалну основу и природу правних појава.

Владимир Капор је успостављао не само изузетно срдачне и пријатељске односе са својим колегама, професорима и научним подмладком, већ и са студентима. Студенте је дубоко схватао, имао разумевања за њихова колебања и заблуде и проблеме. Знао је да је то привлегија младости. Осећао је да поред права има још много других лепих и пријатних ствари којима се млад човек предаје. Настојао је, ипак, да код студената развија култ рада, да од њих ствара апостоле рада.

Име проф. Капора остаће забележено крупним словима у нашој правој науци, коју је он видно обогатио својим радовима, али и у срцима његових бројних студената широм Југославије и бројних пријатеља и познаника. Остаће дубоко урезан лик научника и јавног радника, човека хуманисте из кога су зрачили доброта и топла пријатељска осећања. Правни факултет у Новом Саду, Универзитет у Новом Саду, Матица српска и Војвођанска академија наука и уметности се поносе што су у својим редовима имали проф. Капора.

др Милијан Поповић